

A Magyar Geotermális Egyesület észrevételei a tervezett új KEOP pályázati kiírásokról

Előjáróban szeretnénk leszögezni, hogy az NFÜ honlapján 2009. február 17-étől a leendő pályázati kiírások csak egy része, nevezetesen a pályázati útmutatók érhetőek el. Így véleményt is csak ezekről lehet alkotni. Ezt azért fontos megjegyezni, mert a kiválasztási kritériumok tartalmi feltételeit (pontozását) tartalmazó táblázatok – egyébként helyesen – leggyakrabban a megvalósíthatósági tanulmányt (MT) és a pályázati adatlapot (PA) nevezik meg az értékelés alapjának. E két dokumentum tehát alapvetően határozza meg a pályázat sikerességét. A korábbi KEOP kiírásban mindkettő saját kitöltési útmutatóval rendelkezett. Vélhetően ez továbbra is így marad, viszont az útmutató tervezetek nem kerültek nyilvánosságra. Ezért azok tartalmáról nem tudunk véleményt alkotni.

1 ÁLTALÁNOS MEGÁLLAPÍTÁS

A támogathatóság (a jogosultsági, a szakmai jogosultsági és a teljességi feltételek teljesülése esetén) a tartalmi feltételeket megtestesítő pontozáson múlik. A 60 pontot el nem érő pályázatok a tervezet szerint nem kaphatnak támogatást.

A korábbi értékelési gyakorlattal összehasonlítva az új szempontrendszer az látszik, hogy a szubjektív elemek túlsúlyba kerültek az objektív, általában jól számszerűsíthető értékelési móddal szemben. Amíg korábban a projekt műszaki, környezetvédelmi és gazdaságossági mutatószámaiból, a bírálók személyétől függetlenül származó pontok aránya kb. 58% volt, ez az új kiírásban – pályázattól függően – 35% körül alakul. Ezt nem tarjuk jó irányú változásnak. (Kérdés, hogy lehet-e olyan segédletet szerkeszteni a bírálók részére, ami alapján azok a „megfelelőségeket” objektívan meg tudják majd ítélni.)

2 A KEOP-2009-4.2.0 KIÍRÁSSAL KAPCSOLATOS ÉSZREVÉTELEK

A geotermikus energia hasznosításának támogatása legfőképpen, de nem kizárólagosan a „Helyi hő- és hűtési igény kielégítése megújuló energiaforrásokkal” című pályázattal valósulhat meg.

2.1 A támogatható tevékenységek köre – C1.4) Geotermikus energia

A javasoljuk a támogatható projekt típus leírások (a-d) kismértékű módosítását, illetve kiegészítését.

2.1.1 *Módosítási javaslat a támogatható projekt típusokra*

Valamennyi projekt típus kifejtése „a kapcsolódó visszasajtoló rendszer” kialakításával zárul. A hatályos törvényi szabályozás szerint a kizárólag energetikai célra használt termálvizet valóban vissza kell táplálni, azonban számos működő példa van az országban az energetikai és fürdési célú vízhasználatok egymás után sorolására, amikor a használt fürdővizet nemhogy nem kötelező, de tilos is visszatáplálni függetlenül attól, hogy első lépcsőben csak energetikai hasznosítás történt. Ilyen rendszerek működnek például Hódmezővásárhelyen, Kisteleken, Veresegyházon.

A termálvízzel megvalósuló energiahasznosítások kivitelezése és üzemeltetése vízjogi engedélyköteles tevékenység. A használt termálvíz kitermelését, hasznosítását és

elhelyezését a hatályos jogszabályok alapján hatóság engedélyezi államigazgatási eljárás keretében. Az eddigi KEOP-os gyakorlat szerint a megvalósíthatósági tanulmány egyik kötelező melléklete volt – legalább – az elvi vízjogi engedély. Egy ilyen engedélyben a vízelhelyezés módja már egyértelműen meghatározott.

Az esetleges félreértések elkerülése érdekében javasoljuk, hogy a támogatható projektípus leírásokban a visszasajtolás helyett a(z elvi) vízjogi engedélyben engedélyezett használtvíz elhelyezési módok kialakítása szerepeljen.

2.1.2 Kiegészítési javaslat

Termálvizekkel gyakran termelünk ki olyan kísérőgáz elegyeket, amelyek jelentős mennyiségűek, és jelentős metángáz tartalmuk miatt eléghetőek.

Amennyiben az adott helyen alkalmazandó technológia megkívánja a gáztalanítást, akkor ez a metán gáztalanítással a levegőbe jut. Ez kétszeresen is kedvezőtlen. Egyrészt az éghető gáz energetikailag igen jól hasznosítható. Másrészt tudjuk, hogy a metán üvegházhatását tekintve 21-szer károsabb, mint a szén-dioxid. (A metán hasznosítás nélküli elégetése is kedvezőbb, mint a levegőbe engedés.)

Javasoljuk, hogy a támogatható tevékenységek sora egészüljön ki a termálvízből leválasztott éghető kísérőgáz helyben történő energetikai hasznosítására villamos energia és/vagy hőtermelés céljából.

Megjegyzés: Tisztában vagyunk azzal, hogy termálvíz kísérőgázának hasznosítása nem tekinthető megújuló energiaforrásnak. Az ésszerűség azonban azt kívánja, hogy a víztől szükségből elválasztott éghető gáz hasznosuljon, és helyi energiahordozóként kapja meg ugyan azt a támogatást, mint a valódi megújuló energiaforrások.

2.2 A támogatható tevékenységek köre – C1.5) Hőszivattyúk

Egyedül ebben a fejezetben találunk meghatározást az új fogyasztók tartalmára. Célszerű lenne ezt általánosan kiemelve valamennyi támogatható tevékenységre értelmezni.

Módosítási javaslatunk a meghatározásra: „Új fogyasztó: minden olyan energiaigény, ami a beruházás előtt a) valamilyen fosszilis energiaforrást használt b) még nem létezett.”

2.3 Kiválasztási kritériumok – E./Tartalmi feltételek

Lényeges változást hozott a korábbi KEOP kiírási feltételekhez képest a pontozási táblázat 2.1 sora, amely az 1 tonna éves ÜHG-kibocsátás csökkentésre vetített elszámolható költséget mutatja széndioxid egyenértékben kifejezve (ezerFt/tCO₂eq/év). Korábban az élettartamra vetített CO₂ kibocsátás csökkenés volt a fajlagos költségszámítás alapja.

Egy geotermikus rendszer élettartama a gyakorlat által is bizonyítottan gond nélkül 25-30 évre tervezhető. Változatlan pontszerzéshez tehát kb. ilyen mértékben kellett volna növelni a fajlagos értékhatárokat, azonban ez nem történt meg. A 2007-2008-ban nyertes geotermikus pályázatok jellemzően 7-9 pontot szereztek e mutatószám alapján, a bemutatott tervezet szerint viszont 2009-2010-ben még az 1 pont elérésére sincs semmi esélyük. Ez azért is nagyon hátrányos, mert ezáltal egy objektív pontszerzési lehetőség veszik el számukra, növelve kiszolgáltatottságukat a szubjektív értékelés oldalán.

Javasoljuk, hogy vagy növeljék meg a fajlagos költség-értékeket (eFt/tCO₂eq/év) egységesen legalább az 5-szörösére, vagy állítsák vissza a régi pontozási módot.

2.1 A projekt befejezése – C9

Zavart okozhat annak eldöntése, hogy az egyébként engedélyköteles geotermikus beruházások utolsó elemének mi tekinthető, amikor is a projekt fizikailag befejeződik.

Véleményünk szerint egyértelműen a műszaki átadás-átvétel, amikor a kivitelező az üzempróbák, illetve az előírt hosszúságú (3-10 nap) próbaüzem után működőképesen átadja a berendezést a beruházónak, illetve saját beruházás esetén nyilatkozik az üzembe helyezésről.

A vízjogi üzemeltetési engedély beszerzése ezután következhet, ami a sikeres átadás-átvételt, illetve próbaüzemet követően már csak adminisztrációs kérdés.

2.2 XIV. melléklet – geotermikus energia felhasználása táblázat

A táblázat a különböző elképzelhető tevékenységek támogatási megnevezését tartalmazza kedvezményezett típusokként.

Véleményünk szerint a „kaskád rendszerű geotermikus hőhasznosítás” kizárólag a megvalósítandó létesítmény műszaki tulajdonsága, és független attól, hogy milyen beruházó milyen fogyasztónak szolgáltat hőt, vagy vizet. Nem lenne szerencsés pl. saját intézmények helyi hőellátásnál (1.1) kizárni a kaskád (soros) kapcsolást, amikor az energetikailag és vízgazdálkodásilag is a leghatékonyabb hasznosítási mód.

3 KIEGÉSZÍTÉS

Érdemes szót ejteni a geotermikus energiahasznosítást megcélzó pályázatok kötelező mellékletei közül a hatósági engedélyekről.

2.4 Vízjogi engedélyezés

Fentebb már említettük, hogy a termálvízzel megvalósuló geotermikus energiahasznosítók teljes egészében a vízjogi hatósági ügyintézés hatálya alá esnek. Egy termálvízes rendszer vízi létesítménynek számít, és ezen az sem változtat, ha a termálvíznek csupán az energiáját hasznosítják. Az engedélyezési eljárásban számos egyéb hatóság működik közre szakhatóságként, mint pl. a bányakapitányság, és azok előírásai kötelezően beépülnek a vízjogi engedélybe.

A vízjogi engedélyezés régóta kiforrott eljárás. Három szintből áll:

- elvi vízjogi engedélyezés,
- vízjogi létesítési engedélyezés,
- vízjogi üzemeltetési engedélyezés.

Az elvi vízjogi engedélykérelemben meg kell adni a vízhasználat minden fontosabb elemét, azaz a víznyerés módját, a vízhasználat célját és elvi technológiáját, valamint a használt víz elhelyezésének elvi megoldását. Az elvi vízjogi engedély kiadásával a hatóság kifejezi egyetértését a vízi létesítmény által megvalósítandó vízbeszerzéssel, vízhasználatával és vízelhelyezéssel. Az elvi engedély birtokában az engedélyes megtervez(tet)heti a vízi létesítményt, de az építés még nem kezdhető el.

A korábbi KIOP-2007-4.1.0 megvalósíthatósági tanulmányi útmutatójában a kötelező mellékletek között szerepelt a „vízjogi engedély”, nem térve ki annak pontos típusára. Javasoljuk, hogy az új kiírásban a termálvízzel megvalósuló geotermikus energiahasznosításoknál egységesen legyen elegendő az elvi vízjogi engedély benyújtása a pályázattal együtt, továbbá hogy a támogatási szerződés aláírását se kössék a (jogerős) vízjogi létesítési engedély meglétéhez, amint az egy esetben eddig már előfordult.

2.5 Környezetvédelmi engedélyezés

Visszasajtolásos vízelhelyezésnél a beruházás a 314/205. Korm. rendelet hatálya alá tartozik. Az engedélyes határozat beszerzése az előkészítés messze legidőigényesebb része.

Javasoljuk, hogy – amennyiben más jogszabályok megengedik – a környezetvédelmi engedélyes határozatot legyen elegendő a támogatási szerződés megkötéséig beszerezni. Ez a geotermikus beruházások előkészítésénél igen jelentős, 3-6 hónapos időmegtakarítást jelentene.

4 ÖSSZEGZÉS

Véleményünk szerint a KEOP pályázatok eddig is hatékonyan szolgálták a megújuló energiaforrások, azon belül a geotermikus energia fokozottabb hasznosításának az ügyét.

A tervezetben megjelenő lényegi változások tovább javítják a pályázók lehetőségeit. A bonyolult, sok szempontnak megfelelni köteles pályázati kiírásokhoz a magunk részéről csak annyi módosítási javaslattal éltünk, amennyit a még egyértelműbb elbíráláshoz, az egyszerűbb és gördülékenyebb ügymenethez a geotermia oldaláról szükségesnek és hasznosnak véltünk.

Budapest, 2009. február 23.

Szita Gábor
MGtE elnök